

Könsstympling av flickor och kvinnor

Fatou Sonko

Regionutvecklare

Kunskapscentrum för jämlik vård

20250321

Könsstympning är ett brott mot flickors och kvinnors mänskliga rättigheter

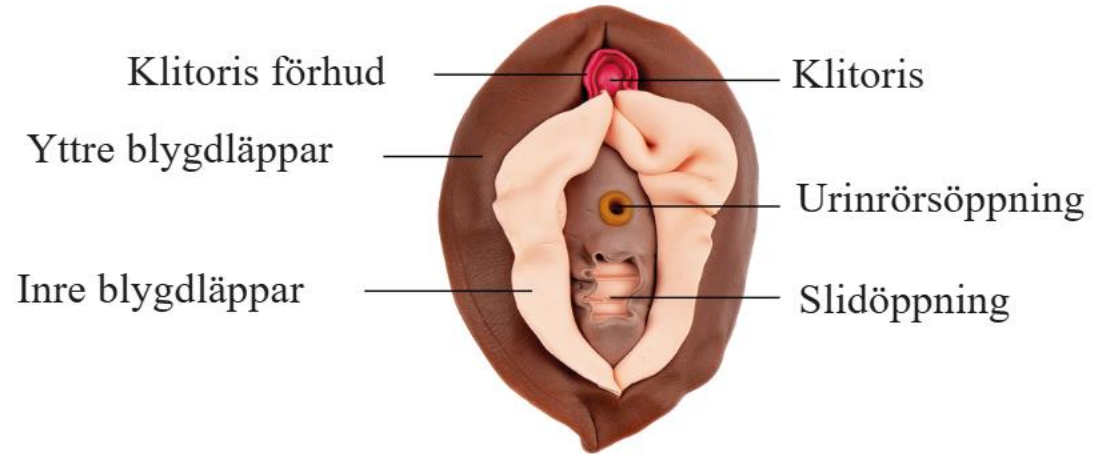
Female genital mutilation (FGM) comprises all procedures involving partial or total removal of the external female genitalia or other injury to the female genital organs for non-medical reasons.

It has no health benefits and harms girls and women in many ways.

**World Health
Organization**

Vad innebär könsstympling

Hur går det till?

- Enkla instrument
- Enskilt eller i grupp
- Avsaknad av: - Medicinsk utbildning - Bedövning - Sterila instrument

- Medikalisering ökar dock

Akuta komplikationer

- Smärta
- Blödning
- Chock
- Infektion
- Dödsfall

Långsiktiga komplikationer

- Blödningsbesvär mensvärk, långdragna menstruationer
- Urinvägsbesvär urinvägsinfektioner, tömningssvårigheter, "inkontinens", delad stråle
- Samlagssmärta, svårigheter ha omslutande samlag vulvodyni, vaginism
- Komplikationer vid läkning ärrvävnad, abscessbildning, cystbildning
- Psykiska effekter PTSD, ångest, depression, psykosexuella besvär
- Förlossningskomplikationer postpartumblödning, instrumentell förlossning, sfinkterruptur

Varför könsstympling

- Ej religiöst på påbjudet
  - Traditioner, attityder och beteenden.
  - Social norm - acceptans
  - Kontrollera kvinnas sexualitet
  - Anses nödvändigt för att en flicka ska bli kvinna
- Uttryck för renhet
  - kvinnlighet
  - Förutsättning för att kunna giftas bort.
  - estetik

> 230 miljoner kvinnor
> 4 miljoner flickor årligen
ca 31 länder

% of females aged
15-49* with FGM/C

2016

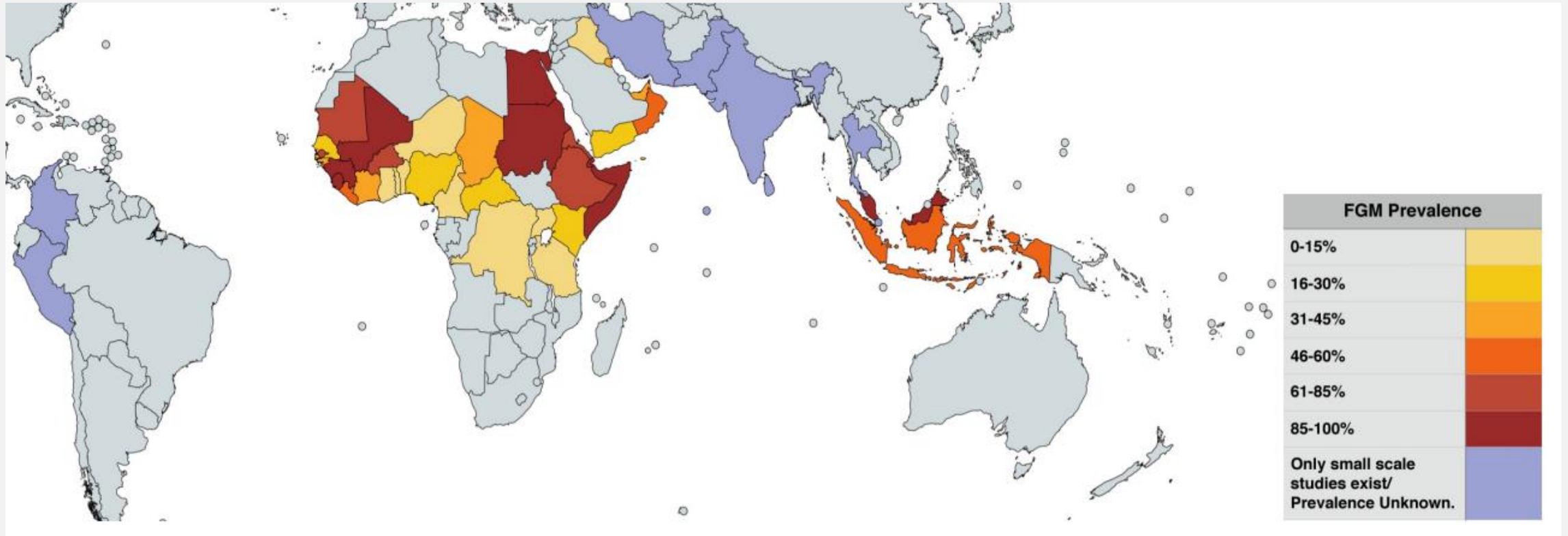
Ryskt försvar för könsstympning

UPPDATERAD 18 AUGUSTI 2016 PUBLICERAD 18 AUGUSTI 2016

Könsstympning förekommer även på andra platser i världen

Rapporten visar att sedvänjan där man skär bort hela eller delar av de yttre könsorganen (klitoris, inre blygdläppar, yttre blygdläppar) på flickor praktiseras i bergsbyar i den ryska delrepubliken – och att myndigheterna inte gör något åt det.

svt NYHETER

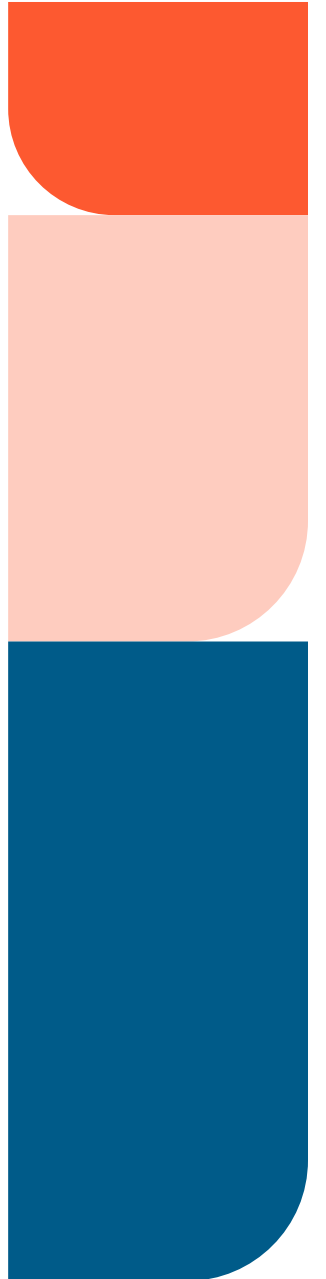

Sverige

- 68.000 kvinnor och flickor
- 13.000–23.000 flickor riskeras att utsättas (??)

Socialstyrelsen (2023)

Uppskattning av antalet kvinnor och flickor i Sverige 2021 som kan ha varit utsatta eller riskerar att utsättas för könsstympning

Rättsfall om kvinnlig könsstympning

Sara Johnsdotter och Lotta Wendel visar i en analys av rättsfall och brottsutredningar att den utbredda uppfattningen om fortsatt kvinnlig könsstympning efter migration till Sverige, saknar stöd i fakta.

De menar att detta missförstånd återspeglar en brist på erkännande av kulturell förändring och utgör hermeneutisk orättvisa.

[Prosecutions for female genital mutilation in Swedish courts: Tip of the iceberg or manifestation of epistemic injustice? - ScienceDirect](#)

“Har vi inte kunskap om det, kan vi inte prata om det”

”Våga prata om det”

Amina Ali Mohamad, skolsköterska Sandeklevsskolan

Seminariet börjar klockan 11.15

SRHR.se

Folkhälsomyndigheten

JÄMSTÄLLDHETS MYNDIGHETEN

GÖTEBORGS REGIONEN

Kunskapscentrum för sexuell hälsa

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Våga fråga!

Bygga tillit
Skapa trygghet

Fråga alla...

...eller fråga vissa?

**Finns frågan med i er
elevhälsoenkät?**

- Diskriminerande?
- När ska jag fråga?
- Vem ska jag fråga?
- Hur ska jag fråga?
- Vad gör jag med svaret?

Första besöket - osäkerhet kring ämnet

Bakgrund: Zoe, en 4-årig flicka, kommer till BVC för en rutinundersökning. Hennes mamma, *Samira*, är från Frankrike. Under besöket samtalar BVC-sköterskan om barnets hälsa, utveckling och vanliga frågor kring förebyggande vård; tar inte upp frågor om könsstympling då Amira inte kommer från ett risk land.

Fråga: Det visar sig att *Samira* är en del av en familj som praktiserar medikaliserad typ I könsstympling på flickor. Vad är lärdomen från detta besök?

Våga fråga!

Fråga alla...

...eller fråga vissa?

Den här frågan ställer vi för att den här frågan förekommer och det är en fråga vi ställer till alla.

- Diskrimin

- Hur ska jag fråga?

- Vad gör jag med svaret?

Sara och misstankarna om könsstympning

Bakgrund: *Sara*, 34 år, kommer från Egypten och söker vård för sitt barn, *Yassira*, som är 12 månader gammal. Under det första besöket på BVC ställer läkaren frågan om könsstympning. Sara känner sig obekväm och förvånad, eftersom hon aldrig har genomgått könsstympning, och frågan är inte relevant för henne. Hon svarar nej, men läkaren verkar inte helt nöjd och antyder att kvinnor från vissa regioner, som Egypten, är "mer benägna" att utföra könsstympning på sina barn.

Problem: *Sara* känner sig utpekad och som om hennes värdighet inte respekteras. Hon upplever att läkaren drar förhastade slutsatser om henne baserat på hennes ursprung och kultur, och att detta påverkar hennes förtroende för vårdpersonal och det svenska sjukvården.

Våga fråga!

Fråga alla...

...eller fråga vissa?

**Finns frågan med i er
elevhälsoenkät?**

- Diskriminerande?
- När ska jag fråga?
- Vem ska jag fråga?
- Hur ska jag fråga?
- Vad gör jag med svaret?

Varför behöver man ha kunskap om rasism och bemötande när vi pratar om könsstämpning?

Rasism och bemötande i vården

Så navigerar du

Klicka på introduktionskapitlet för att börja.

- Introduktion
- Vad är rasism?
- Rasismens historia
- Likvärdigt bemötande

The slide features a central image of a man with glasses resting his chin on his hand, appearing thoughtful. The background is light beige with faint illustrations of a scale of justice, a person's face, and a child. A red speech bubble is also visible.

Jag möter ofta unga tjejer som säger till mig att de behandlas på ett visst sätt i svenska sjukvården, att ”åh du kanske har svårt att föda barn för du är könsstympad”. De säger det utan att veta, utan att ha undersökt mig eller bara såhär för att jag kommer från där [Somalia] – då kallar de mig könsstympad bara för att jag har mensvärk och tar upp detta [könsstympling]. Så det är väldigt dramatiskt.

Tjej 20-årsåldern

“Det bästa sättet att bekämpa könsstämpning är att skapa en god kommunikation och tillit med familjer, så att de inte känner sig hotade, påpekade eller stigmatiserade.”

Läkare BVC

Våga fråga!

Fråga alla...

...eller fråga vissa?

- Diskriminerande?
- När ska jag fråga?
- Vem ska jag fråga?
- Hur ska jag fråga?
- Vad gör jag med svaret?

Checklista för samtal om könsstympning av flickor och kvinnor

- Använd ordet omskärelse i samtal med flickan/kvinnan
- Eventuellt använd "klipptecknet"
- Vet du om du är omskuren?
- Tar det lång tid att kissa?
- Har någon tittat på ditt underliv?

Titta gärna på
Aminas föreläsning

Besvär - att vara observant på!

Fysiska besvär

Sitter länge på toa

Täta toalettbesök

Luktar urin

Menssmärtor, magsmärta,
huvudvärk

Förändrat beteende efter resa
till hemlandet

Undviker idrottslektioner

Psykiska besvär

PTSD

Ångest/depression

Psykosexuella besvär

Om en flicka har besvär från sin könsstympning - vad gör jag då?

- Amelmottagningen (Stockholm) lägg in länk
  - Vulvamottagningen (Angereds närsjukhus, Göteborg)
  - Ungdomsmottagningen?
  - Barnmottagningen?
- Vilket stöd finns i ditt närområde?
  - Följa med som stöd?
  - Samtalskontakt?

Vad säger lagen?

1982 Förbud mot könsstympande ingrepp

1999 Skärpning av lagen: En person kan dömas för brott mot lagen i Sverige trots att brottet begåtts utomlands

2015 Straffansvar för underlåtenhet att förhindra könsstympning

ca 200 anmälningar, 3 fällande domar

Köns

According to Swedish law (SFS 1982:316)

Vad är könsstympning och vad får det för konsekvenser

Könsstympning betyder att skada en flickas eller underliv. Ett exempel är att skära i det. Könsstympning kan skada flickan eller kvinnan.

Det kan komma mycket blod vid i och det kan bli så allvarligt att flickan kan bli sjuk.

Det är vanligt att få en känsla av nedstämdhet.

<p>mjetembrojtëse</p> <p>preventivmedel</p>	<p>abort</p> <p>abort</p>	<p>Shqip Albanska</p> <p>shtatzëni</p> <p>graviditet</p>
<p>provë e qelizave</p> <p>cellprov</p>	<p>sëmundje të organeve gjentare</p> <p>könssjukdomar</p>	<p>lindje e fëmijës</p> <p>förlossning</p>
<p>gjymtim i organeve gjentare</p> <p>könsstympning</p>	<p>kurora e vaginës</p> <p>slidkransen</p>	<p>andrologji</p> <p>andrologi</p>

INFORMATION OM
STYMPNING

Tips på länkar, material, utbildningar

- Titta på Amins föreläsning [Våga prata om det SUSR 2022](#)
- [Rasism och bemötande i vården - Rasism och bemötande i vården](#)
- Informationsfilmer Amelmottagningen [Amelmottagningen | Södersjukhuset](#)
- [Kvinnlig könsstympning - Vårdgivarwebben Västra Götalandsregionen](#) (utbildningar, material mm)
- [Kommunikationsknippa - SRHR – Dart](#) (bildstöd)

